

Alan Judd

De laatste kus
van de keizer

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

Een

De keizer hakte hout. Het geluid weergalmde in de zomerlucht door de bomen, het park en de tuinen tot in Huis Doorn zelf, waar het personeel de oren spitste. Zolang ze hem hoorden, wisten ze dat die ochtend alles goed was met de keizer. Dan konden ze zich ontspannen, dacht hij, en tevreden hun bezigheden vervolgen, wat in zijn opvatting op hetzelfde neerkwam.

Zijn bijlslagen waren regelmatig, maar de pauzes duurden tegenwoordig langer. Met zijn tachtig jaar was het al een hele prestatie om een blok hout te splijten – zelfs om het goed te zien – laat staan het elke dag te doen. Sinds zijn verbanning in 1918 had hij bijna elke dag gehakt of gezaagd. In het begin verbeelde hij zich dat de blokken hout de vijand waren, de verraderlijke lafbekken die erop hadden aandrongen dat hij de wijk zou nemen om zelf de macht te kunnen grijpen. In de loop der jaren was hij gestopt zich iets aan te trekken van dat stelletje zwijnen, maar hij was blijven hakken omdat het lekker voelde, wat zijn prestatiedrang ten goede kwam. In de eerste elf jaar van zijn verbanning waren er twintigduizend bomen omgegaan; dat was tenminste iets. Sindsdien waren

er nog twaalf jaar verstreken waarin hij de tel niet zo goed had bijgehouden, misschien niet helemaal twintigduizend, maar toch een flink aantal. Zijn record was 2590 in één week – de kerstweek – nadat hij vanuit Amerongen, waar hij eerst had gewoond, hierheen was verhuisd. Wat zou de Engelsman Gladstone, eveneens een bejaarde houthakker, daarvan gevonden hebben? Misschien had het hem en zijn stam het zwijgen opgelegd. In het Engels kon je er een woordspeling van maken. *Tree-feller, treefella**, daarmee kon hij zijn gasten vermaken.

Bismarck zou er natuurlijk wel iets over te zeggen hebben. Hij was een liefhebber van bomen en probeerde er een te planten voor elk exemplaar dat Gladstone omhaalde, en dan schreef hij dat aan hem om op te scheppen. Welnu, hij, Wilhelm II, had hun allebei de loef afgestoken, hij had meer bomen omgehakt dan zij, maar er ook meer geplant.

Bismarck had overal iets op aan te merken, dat was de moeilijkheid. Daarom had hij zoveel jaar geleden juist gehandeld door hem de laan uit te sturen, ‘de loods te lozen’, zoals iemand het uitdrukte. Toen was het in elk geval juist.

* *Tree-feller*, omhakker van bomen, *treefella*: bomenman, vert.

Misschien dat hij nu een andere beslissing zou nemen. Maar dat was destijds, toen alles anders was. Wanneer je jong bent, begrijp je niet hoe anders later en nu zijn, want je kent alleen de tegenwoordige tijd en dat voelt alsof je daar altijd zult vertoeven. Je beseft niet dat je heden en jijzelf veranderen in later. En wanneer het tot je doordringt hoe totaal het heden later is geworden, hoe anders dat is, heeft dat iets van de val van een bijl. Het splijt je af van al die jongeren die, hoezeer ze ook in de waan leven dat ze het weten of begrijpen, het leven zoals het destijds was niet kunnen voelen. De hartenklop van het leven, daar ging het altijd om, met alles, en die kun je niet overbrengen.

De keizer haalde weer uit, maar deze keer ketste het blad af, waardoor zijn arm een dreun kreeg, alsof het blok – het had iets van eikenhout – van steen was. Het was een knoestige stronk met een kruisnerf, compact en onkwetsbaar. Hij gaf de schuld aan Bismarck omdat hij net aan hem dacht. Zelfs van gene zijde had die dwarse nerf van een man met de ziel van een Pommerse pachter nog steeds de macht om zich aan je op te dringen, waar je maar keek, om alles te verdraaien, om de zaken voor te stellen als problemen waarvoor alleen hij de oplossing

had. Het waren nauwelijks meer dan boeren, die Bismarcks, stuk voor stuk. Hun bedienden trokken voor je neus de kurk uit de wijnfles terwijl ze die tussen de knieën geklemd hielden en er liepen altijd honden om de tafel. De oude man voerde ze van zijn bord en hield het ze voor terwijl zij het schoonlikten. Misschien was het wel het bord waarvan hij, de keizer, de volgende keer moest eten. Daar had je de metafoor: Bismarck hield meer van zijn honden dan van zijn keizer.

De keizer liet zijn bijl op de grond rusten en met de steel als steun tilde hij voorzichtig één voet op. Met de harde neus van zijn laars duwde hij de knoest van het hak blok, een massieve beukenstronk. Daarna liet hij de bijl los en bukte hij zich om een vers stuk hout te pakken. Met één hand viel dat niet mee, omdat het te dik was om greep op te krijgen, en hij moest het tegen de zijkant van het blok op rollen. Toen hij jonger was, had hij zijn linkerarm misschien kunnen trainen door te proberen het stuk hout met twee handen midden op het hakblok te manoeuvreren, maar die arm kon hem tegenwoordig weinig meer schelen, verlept lor dat het was, vanaf zijn geboorte acht centimeter korter dan zijn rechter. Hij kon er iets mee vast-

houden, maar nauwelijks iets tillen of duwen. Alleen God wist van de jeugdige inspanning die het hem had gekost om te leren paardrijden en schieten, en vooral om zich niets in de weg te laten leggen door zijn handicap. Die had hij van God om hem te harden, had hij lang geleden vastgesteld. Jaren van eenzame training door met zijn rechterarm een roeiriem recht voor zich uit te houden had zijn goede arm sterker gemaakt dan beide armen van de meeste mannen, en zijn greep was al eens vergeleken met die van bokskampioen John Sullivan. Maarzelfs John Sullivan was van toen. Wie had het tegenwoordig nog over hem?

De bijl kloofde het nieuwe blok met één klap en een geluid dat door het bos om de houtschuur weergalmde. De meeste mannen konden een bijl niet eens met twee armen hanteren zoals hij nog altijd met één kon. Er waren meer dan genoeg bomen om te vellen, meer dan de dagen die hem nog restten.

‘Hoogheid! Koninklijke hoogheid!’

De keizer steunde op zijn bijl en draaide zich langzaam om. Het nieuwe Hollandse dienstmeisje kwam door het hoge gras langs het park en de bomen naar hem toe hollen. Met haar ene hand hield ze haar witte boezeroen vast en met

de andere gebaarde ze. Toen ze hem opnieuw riep, beseftte hij dat hij haar al eerder had horen roepen bij het kloven van het laatste blok, maar toen was het niet tot hem doorgedrongen. Dat gebeurde tegenwoordig wel vaker. Hij wachtte af. Hij had in zijn leven talrijke dringende oproepen gehoord, maar vandaag de dag was het duidelijk dat de dingen gewoon gebeurden, of je nu als een demente bromvlieg tekeering of niet. Hij had het gevoel dat er tegenwoordig nog maar weinig was dat dringend voelde. Wat hem boven het hoofd hing, zou zich gauw genoeg manifesteren, op zijn eigen tijd, en tot het zover was, hakte je hout en haalde je je schouders op over de wereld. Hij liet zich niet opjagen.

‘... Hoogheid!’

De laatste paar meter legde ze bijna struikelend af. Zijn vrouw had hem verteld dat ze Akki heette. Buiten adem was ze nog aantrekkelijker dan anders. Een donkere lok had zich uit haar knotje bevrijd en er lag een blos op haar gave wangen. Wat een prachtige huid, bijna olijfkleurig, hij had altijd de neiging haar aan te raken. Haar grijze ogen stonden kalm en bedachtzaam, maar zo koud als een maartse wind. Hij had echter vooral oog voor haar handen: smal, bleek, vlug en vol onderdrukte ener-

gie, maar beheerst. Hij had altijd iets met de handen. Eerst die van zijn moeder, daarna die van haar vriendinnen en later in zijn jonge jaren... Nou ja, zoveel als hij er maar kon krijgen. Die lieve Dona, zijn eerste vrouw, had mooie handen, maar zij wist wat handen voor hem betekenden en hun hele huwelijk had ze erop toegezien dat alle vrouwelijke bedienden handen als kippenpoten of knobbelige aardappels hadden. Zij zou Akki nooit hebben aangenomen. Maar zijn huidige vrouw, Hermo, was niet op de hoogte van zijn fetisj.

‘... Hoogheid!’ Het meisje stond buiten adem en met wijd opengesperde ogen voor hem en hield nog met één hand haar schort vast. ‘Hoogheid, ze zijn gekomen. De Duitsers. Ze zijn er. Prinses Hermine verzoekt u hen te ontvangen. Ze zijn bij de portierswoning.’

De keizer knikte. Dus het Duitse leger had zich weer met zijn keizer verenigd. De hemel spleet niet open, er verschenen geen vlamme engelen, God zweeg. Het was natuurlijk des keizers leger niet meer, maar van die knaap Hitler, nu was het een korporaalsleger. Ze zouden hem eerder als hun gevangene beschouwen dan als hun vorst, behalve... Maar speculeren was zinloos. Er gebeurde iets, net

nu het niet meeviel interesse voor zijn toekomst op te brengen. Hij had meer belangstelling voor het accent van dit meisje. Volgens Hermo kwam ze uit Friesland, dus was het Fries waarschijnlijk haar eerste, Hollands haar tweede en Duits kennelijk haar derde taal. Haar Duits had iets curieus. Het was geen accent, want dat had ze niet, maar eerder het ritme van haar spraak, de manier waarop ze iets zei. Het deed hem denken aan zijn grootmoeder, koningin Victoria, wier Duits even vloeiend en accentloos was, maar met iets van hetzelfde verschil. Niet dat die leuke kleine Akki met haar tranceverwekkende handen iets van oma had.

‘Waar kom jij vandaan?’ vroeg hij. Haar verrassing was aangenaam. Het was altijd goed ze een beetje te verrassen.

‘Uit Leeuwarden, hoogheid.’ Kennelijk dacht ze dat hij haar niet had gehoord. ‘De prinses verzoekt u naar het huis te komen omdat er Duitse soldaten zijn gearriveerd. Er is een officier bij. Ze praten met onze soldaten, uw Hollandse garde bij de portierswoning. De officier is van de Schutzstaffel, de ss.’

Ze gebruikte de term alsof ze die kende. Misschien hadden de Hollanders net als hij de strijdkrachten van korporaal Hitler bestudeerd.

Maar hij bleef keizer, al werd hij in eigen land niet erkend. De keizer danste niet naar ander-mans pijpen; anderen kwamen naar hem toe, of ze zich nu ss, Wehrmacht, of Roze Lederhosen noemden. ‘Zeg maar tegen de keizerin dat ik kom zodra ik hier klaar ben,’ zei hij, ‘en vraag haar de commandant van de Hollandse garde, majoor Van Houten, voor de lunch uit te nodi-gen.’ Hij bukte zich langzaam en pakte met zijn rechterhand een blok hout. Het meisje maakte een reverance, deed een paar stappen naar ach-teren, draaide zich om en liep beheerst terug naar het huis. De ochtenddauw hing nog in de schaduw van de bomen en ze hield opnieuw haar schort omhoog. Leuk ding, dacht hij. Als hij nog jong was geweest had hij ongetwijfeld zijn best gedaan haar beter te leren kennen, be-diende of geen bediende.

Ook dit blok kliefde hij met aangename souplesse precies doormidden. Het viel open als het levensboek voor God, volmaakt symme-trisch. Hij zou zijn handtekening op de twee helften zetten en ze aan bezoekers of verdien-stelijke Hollanders geven. Die leken stukken hout net zo op prijs te stellen als zijn boeken. Misschien symboliseerden de blokken hout de boeken die hij nooit had geschreven.